AUCTARIUM POLYANTHEORUM SACRORUM

EX MANUSCRIPTIS

R. P. ANDREÆ SPANNER

E Societate Jesu,

à quodam ejuſdem Societatis

SACERDOTE

Collectum,

Et in uſum Sacrorum præſertim Oratorum pro exornandis eorundem Dictionibus.

Typis Editum.

VENETIIS, MDCCXLI.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

DUm Polyanthea Sacra, Opus Poſthumum R. P. ANDREÆ SPANNER, ex diverſis illius Manuſcriptis in ſuos Titulos, & Paragraphos, magno meo per plures Annos labore diſtributa, & conſcripta, adhuc ſub prælo ſudarent; ſubmiſſi ſunt mihi duo alii ejuſdem Tomuli. Continebant hi ex variis authoribus, præcipuè Sanctis Patribus, præter fuſiora Religioſorum Ordinum, eorumque Fundatorum, encomia, ſelectas, eaſque plurimùm Symbolicas, materias; quibus, tanquam exquiſitis floſculis, Sacrorum Oratorum Dictiones eleganter exornari poſſunt. Quia verò promiſcuè conſcripta fuerant; ut publicæ utilitati ſervirent, etiam hunc laborem, accedente ſuperiorum hortatu aſſumpſi; ſingula ſuis Titulis ſubjeci, & per modum Auctarii Polyantheorum Sacrorum nuper Typis editorum, annuente Superiorum Facultate, iiſdem mandari feci. Si accuratis in Manuſcripto meo citationibus typothetæ diligentia acceſſerit, eò charius hoc Opuſculum Lectori futurum confido.

BARTHOLOMÆUS MAYER,
Societ. JESU.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS

FERDINANDUS WALDTHAUSER,

SOCIETATIS JESU

Per Provinciam Bohemiæ Præpoſitus Provincialis.

CUm Librum, cui Titulus: AUCTARIUM POLYANTHEORUM SACRORUM; à Patre Andrea Spanner noſtræ Societatis Sacerdote conſcriptum, tres ejuſdem Societatis Sacerdotes recognoverint, & in lucem edi poſſe judicaverint: Poteſtate à Patre noſtro Thyrſo Gonzalez Præpoſito Generali ad id mihi data facultatem concedo; ut Liber Typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu mea ſubſcriptas, & ſigillo officii mei munitas dedi Pragæ 31. Octobris, Anno 1703.

L. S.

FERDINANDUS WALDTHAUSER.

POTESTAS

Bibliopolæ facta à R. P. Provinciali Societatis JESU per Provinciam Bohemiæ.

CUm Sacræ Cæſareæ Majeſtatis decreto omnibus, & ſingulis Typographis, Bibliopolis, ac aliis librariam negotiationem exercentibus, ſeriò, firmiterque inhibeatur; nè quiſquam ullos libros à noſtris Patribus hactenus editos, vel impoſterum edendos, intrà Sacri Romani Imperii, Regnorumque, & Dominiorum Suæ Sacræ Cæſareæ Majeſtatis hæreditariorum fines, ſimili, vel alio characteris genere, atque forma, ſive in toto, ſive in parte, recudere, vendere, aut diſtrahere, clam, ſeu palam, citra conſenſum, ac teſtimonium, ſuprà dictorum Patrum audeat. Ego JOANNES MILLER, Societatis JESU per Provinciam Bohemiæ Præpoſitus Provincialis, poteſtate ad id mihi facta à Patre Noſtro Thyrſo Gonzalez Præpoſito Generali, *Joſepho Schlogel Niſſenſi Typographo* Jus Cæſarei hujus Privilegii circà AUCTARIUM POLYANTHEORUM SACRORUM, & typis dicti *Joſephi Schlogel* edendum, uſurpandi poteſtatem ad decennium indulgeo: ut, eo invito, idem nemo recudere, nemo intrà S. R. I. fines, & hæreditarias Sac. Cæſ. Majeſtatis Provincias, importare, aut venum exponere audeat.

Roborandæ Facultati Sigillum Officii mei appreſſi, & nomen meum ſubſcripſi.

Pragæ 13. Decembris 1704.

L. S.

JOANNES MILLER, Soc. Jeſu,
Per Provinciam Bohemiæ Præpoſitus Provincialis.

INDEX
ALPHABETICUS TITULORUM,
SIVE MATERIARUM,

Quæ in hoc Opere Continentur.

A.

Titulus I. Acedia. pag. 9
Titulus II. Adventus Chriſti. ibid.
Titulus III. Æternitas. ibid.
Vitulus IV. Amicus. 10
Titulus V. S. Andreas Apoſtol. ibid.

Varia.

Titulus VI. Angelus. ibid.
Titulus VII. Anima ſecundùm ſe. ibid.
Titulus VIII. Anima Sancta. 11
Titulus IX. Anima peccatrix. 13

Varia de Anima. ibid.

Titulus X. Anima, & Caro. ib.
Titulus XI. Anti-Chriſtus. 14
Titulus XII. Apoſtoli. ibid.
Titulus XIII. Aqua. 15
Titulus XIV. Avaritia. Avarus. 16

Varia de Avaritia. ibid.

Titulus XV. S. Auguſtinus. ibid.

B.

Titulus I. Baptiſmus. 18
Titulus II. Baptizatus, ibid.
Titulus III. S. Baſilius. ibid.
Titulus IV. Beatitudo æterna. ibid.
Titulus V. Beatitudo temporalis. 19
Titulus VI. S. Benedictus, & ejus Sacer Ordo. 21
Titulus VII. S. Bernardus, & ejus Sacer Ordo. ibid.
Titulus VIII. S. Bruno, & ejus Sacer Ordo. 22

C.

Titulus I. Caro. 24
Titulus II. Caro Chriſti. ibid.
Titulus III. Caſtitas. ib.
Titulus IV. Cella. Cellicola. 25

Varia promiſcuè.

Titulus V. Charitas. ibid.

Varia.

Titulus VI. Charitas DEI, & proximi. 27
Titulus VII. Chriſtus Dominus. 28
Titulus VIII. Chriſtus Domini Incarnatio. 34

Varia.

Titulus IX. Chriſti Domini Nativitas. 35

Varia.

Titulus X. Chriſti Domini Paſſio. ib.
Titulus XI. Chriſti Domini Reſurrectio. 37
Titulus XII. Chriſti Domini Aſcenſio. ibid.

Varia de Chriſto Domino promiſcuè.

Titulus XIII. Cogitationes. 38
Titulus XIV. Concionator. ib.
Titulus XV. Concupiſcentia Carnis. 39
Titulus XVI. Confeſſio. 40
Titulus XVII. Conſcientia. ibid.
Titulus XVIII. Conſilium. 41
Titulus XIX. Conſolatio. ibid.
Titulus XX. Contemplatio. ibid.
Titulus XXI. Converſatio. ibid.
Titulus XXII. Converſio. 42
Titulus XXIII. Cor. ibid.

Varia.

Titulus XXIV. Corpus Chriſti Domini. ibid.
Titulus XXV. Correctio dura. ibid.
Titulus XXVI. Correctio lenis. 43
Titulus XXVII. Crux Chriſti Domini. ibid.

Varia de Cruce promiſcuè.

Titulus XXVIII. Cupiditas temporalium. 44
Titulus XXIX. Cura Sæculi ibid.

D.

Titulus I. Damnatio. 45
Titulus II. Deſiderium. ibid.
Titulus III. Detractor. ibid.
Titulus IV. Devotio. ibid.
Titulus V. DEUS. ibid.
Varia.
Titulus VI. Diabolus. 46
Titulus VII. Diſciplina. 48
Titulus VIII. Diſcretio. ibid.
Titulus IX. Divinitas. ibid.
Titulus X. Divitiæ. Dives. ibid.
Titulus XI. Doctor. 49
Titulus XII. Doctrina. ibid.
Titulus XIII. Dodrina Catechetica ibid.
Titulus XIV. Dolus. 50
Titulus XV. S. Dominicus, & ejus Sacer Ordo. ibid.
Varia promiſcuè. ibid.
Titulus XVI. Dona S. Spiritus. ibid.

E.

Titulus I. Ebrietas. 51
Titulus II. Eccleſia. ibid.
Titulus III. Eleemoſyna. 55
Alia. p. 52.
Titulus IV. Evangelium. 37
Titulus V. Euchariſtia. ibid.
Varia. ibid.
Titulus VI. Exemplum bonum. 60

F.

Titulus I. Fides. ibid.
Titulus II. Fides. Spes. Charitas. 61
Titulus III. Fideles. 62
Titulus IV. Fortitudo. ibid.
Titulus V. Fragilitas. 63
Titulus VI. S. Franciſcus Seraphicus. ibid.
Titulus VII. S. Franciſcus de Paula. ibid.

G.

Titulus I. Gaudium. 64
Titulus II. Gentilis Populus. ibid.
Titulus III. Gloria vana. 65
Titulus IV. Gratia DEI. ibid.
Titulus V. Gula. 66

H.

Titulus I. Hæreticus. ibid.
Titulus II. Homo. 68
Varia promiſcuè. 69
Titulus III. Humanita Chriſti Domini. ibid.
Titulus IV. Humanum Genus. 70
Titulus V. Humilitas. ibid.
Varia promiſcuè. 71
Titulus VI. Hypocriſis. ibid.

I.

Titulus I. Jejunium. 72
Varia promiſcuè. 70
Titulus II. S. Ignatius Loyola. 73
Titulus III. Societas JESU à S. Ignatio fundata. ibid.
Varia promiſcuè. 74
Titulus IV. Ignorantia. 75
Titulus V. Innocentia. ibid.
Titulus VI. Intellectus, ſeu Cognitio. ibid.
Titulus VII. Intellectus. ibid.
Titulus VIII. Intentio bona. 76
Alia. 74
Titulus IX. Invidia. ibid.
Titulus X. S. Joannes Baptiſta. 77
Titulus XI. S. Joannes Evangeliſta. ibid.
Titulus XII. Job. ibid.
Titulus XIII. Ira. 78
Titulus XIV. Judæi. ibid.
Titulus XV. Judiciaria poteſtas. 79
Titulus XVI. Judicia DEI. ibid.
Titulus XVII. Judicium extremum. 80
Titulus XVIII. Juſtitia. ibid.
Titulus XIX. Juſtus. ibid.

L.

Titulus I. Lacrymæ. 81
Titulus II. S. Laurentius. ibid.
Titulus III. Lex nova. ibid.
Titulus IV. Lex vetus. ibid.
Titulus V. Lex Sacra. ibid.
Titulus VI. Lingua. 82
Titulus VII. Luxuria. Luxurioſus. ibid.

M.

Titulus I. S. Maria Magdalena. 83
Titulus II. Magiſter. ibid.
Titulus III. Malus Homo. 84

Titu-

Titulus IV. Manus. ibid.
Titulus V. Manus dextera. ibid.
Titulus VI. Mare. ibid.
Titulus VII. SS. Martyres. 85
Titulus VIII. Membra Chriſti D. ibid.
Auros. Brachia. Capilli. Caput. Facies. Labia. Lingua. Manus. Oculi. Os. Pedes. Ubera. Uterus.
Titulus IX. Membra Hominis. 86
Aures. Capilli. Cor. Caro. Corpus. Caput. Collum. Dentes. Facies. Lingua. Manus. Pedes. Senſus. Venter.
Titulus X. Mens. 89
Titulus XI. Miraculum. ibid.
Titulus XII. Miſericordia. ibid.
Titulus XIII. Monaſterium. 90
Titulus XIV. Mors. ibid.
Titulus XV. Mortificatio. ibid.
Titulus XVI. Mulier. ibid.
Varia. ibid.
Titulus XVII. Mulierum noxia Converſatio. 91
Titulus XVIII. Mundus. ibid.
Varia. 92
Titulus XIX. Mundani. ibid.
Titulus XX. Munera. ibid.
Titulus XXI. Myrrha. ibid.

N.

Titulus I. Negotiatio. 93
Titulus II. S. Norbertus. ibid.
Titulus III. S. Norbertus, ejuſdem Sacer Ordo Præmonſtratenſis. 94

O.

Titulus I. Obedientia. 95
Titulus II. Oculus. ibid.
Titulus III. Obſtinatio. ibid.
Titulus IV. Odium. 96
Titulus V. Opera bona. ibid.
Alia. 97
Titulus VI. Oratio. ibid.

P.

Titulus I. Patientia. 99
Titulus II. S. Paulus Apoſtolus. ibid.
Alia de S. Paulo. 100
Titulus III. Paupertas. ibid.
Titulus IV. Pax. ibid.
Titulus V. Peccator. ibid.
Alia. 101
Titulus VI. Peccatum. ibid.
Titulus VII. Peccata ſeptem Capitalia. 104
Alia promiſcuè. 105
Titulus VIII. S. Petrus Apoſtolus. ibid.
Titulus IX. Perfectio. ibid.
Titulus X. Perfectus. 106
Titulus XI. Perſecutio. ibid.
Titulus XII. Philoſophia. ibid.
Titulus XIII. Philoſophus. ibid.
Titulus XIV. Pietas. 107
Titulus XV. Plebs. ibid.
Titulus XVI. Pœnitentia. ibid.
Alia. ibid.
Titulus XVII. Pontifex Summus. 108
Titulus XVIII. Præcepta DEI. ibid.
Titulus XIX. Prædicatio. ibid.
Titulus XX. Prælatus. 109
Titulus XXI. Princeps. ibid.
Titulus XXII. Princeps impius. ibid.
Titulus XXIII. Propheta. ibid.

R.

Titulus I. Ratio. 110
Titulus II. Regnum DEI. ibid.
Titulus III. Religio. ibid.
Titulus IV. Religioſus. ibid.
Titulus V. Religioſus indevotus. 112
Titulus VI. Renovatio. ibid.
Titulus VII. Rex. ibid.

S.

Titulus I. Sacerdos. ibid.
Titulus II. Sanctus Sancti. 113
Titulus III. Sapientia. Sapiens. 116
Titulus IV. Sacra Scriptura. ibid.
Titulus V. Societas mala, ſive Socius malus. ibid.

Titu-

Titulus VI.
Spes. 117
Titulus VII.
S. Spiritus. ibid.
Titulus VIII.
S. Stephanus. 118
Titulus IX.
Superbia, Superbus. ibid.

T.

Titulus I.
Tentatio. 119
Titulus II.
S. Thomas de Aquino. ibid.
Titulus III.
Timor DEI. 120
Titulus IV.
Tribulatio. 121
Alia. ibid.
Titulus V.
SS. Trinitas. 122

V.

Titulus I.
Verbum. 123
Titulus II.
Verbum DEI. ibid.
Titulus III.
Veritas. ibid.
Titulus IV.
Vindicta Divina. 124
Titulus V.
Vinum. ibid.
Titulus VI.
Virgo Beatiſſ. MARIA. ibid.
Titulus VII.
Virgo Virginitas. 131
Titulus VIII.
Virtus. 132
Titulus IX.
Vita. 134
Titulus X.
Vita Activa, & Contemplativa. 136
Titulus XI.
Vita bona. ibid.

A.

TITULUS I

ACEDIA.

A*Donibeſech* comparatur ; de quo dicitur Judic. 1. quòd amputavit manus, & pedes, ſeptuaginta Regibus. S. Bonav. diet. Sal. tit. 1. c. 7.

Aſinus. Nota, quòd diabolus, in quibus non invenit fidem Catholicam fortem, in illis ſculpit, & format, figuram aſini acediæ. Id. ibid. tit. 10. c. 5.

Canis famelicus. Comparatur otioſus cani famelico. Id. 16. tit. 1. c. 7.

Campus incultus. Eſt otioſus ſicut campus malè cultus ; in quo inſurgunt vepres malarum tentationum. S. Vincent. Ferr. ſ. 6. de acedia.

Diluvii aqua. Sicut diluvii aqua ſubmerſit Mundum, ſic acedia ſuffocat otioſum. S. Bonav. ibid.

Dæmon. Deſidiæ Dœmon, qui etiam *meridianus* vocatur, dœmonum omnium graviſſimus eſt. Evagrius ad Anatolium de octo vitioſ. cogitat. Eſt inter opera S. Joannis Damaſceni impreſſa Pariſiis 1577.

Febris quartana. Propter quadruplicem gradum peccati, ſcilicet cordis, oris, operis, & conſuetudinis. S. Bonav. ib. in Prologo.

Febris hectica. Comparatur acedia febri hecticæ, vel phthiſicæ, vel laſſæ, vel paralyſi. Id. ib. tit. 1. c. 7.

Filiæ acediæ ſunt quindecim : tepiditas, mollities, ſomnolentia, otioſitas, dilatio, tarditas, negligentia, imperſeverantia, remiſſio, diſſolutio, ignavia, indevotio, triſtitia, tædium vitæ deſperatio. Id. ib.

Lapis pollutus. Lapidi polluto exæquatus eſt piger. S. Antiochus de acedia hom. 36.

Lethargus. Comparatur otioſus - homini lethargico. S. Bonav. ibid.

Luna. Septem planetæ ſignificant ſeptem vitia. Luna Acediam, propter mutabilitatem, propter pigritiæ frigiditatem. S. Thom. Aqu. ſerm. 2. Dom. 10. Pent.

Mater deſperationis. At quæ tandem eſt radix & mater deſperationis ? ignavia inquam : imò quam quis haud ineptè nominaverit, non tantùm radicem, ſed viciſſim illius quoque & parentem, & altricem. Quemadmodum in cadavere tabes gignit vermiculos, quæ ab iis iterum augetur ; ita & propemodum hoc loci. Nam ignavia deſperationem parit ; ab ea mutuò & illa nutricatur : adeòque dum ſervant inter ſe execrabiles vices dandi, accipiendique ; confirmantur in potentiam haud mediocrem ; alteram itaque reſcindens, alteram, quæ conſequitur, facili opera conficiet. Numquam enim, qui torpeſcit, in deſperationem proruet. S. Chryſoſtomus ep. 5. ad Theod. lapſ.

Morbus graviſſimus. Caſſianus apud S. Joan. Damaſcen. parallelor. l. 1. c. 23.

Nubes. Quemadmodum nubes multò aquæ humore concreta : ita Monachus ſpiritu agitatus Acediæ. S. Antioch. de Acedia hom. 26.

Paralyſi. Typus eſt torporis, quo piger jacet in mollitie carnis. S. Hier. apud S. Thom. in Cat. aur. ſuper Marci c. 2.

Salix. Monachus acedioſus nihil diſſimilis comperitur virgultis deſerti. S. Antioch. cit. Acedia comparatur ſalicibus, quæ ſunt arbores infructuoſæ - ſic acedioſi faciunt umbram diabolo & refrigerium. S. Vincent. Ferr. de proprietatib. & comparat. vitiorum c. 2.

Scholari negligenti acedioſus comparatur. S. Bonav. cit.

Urtica rectè figurat Acediam. Id. ibid.

TITULUS II.

ADVENTUS CHRISTI DOMINI.

A*Nnus tertius* Eſther 1. Rex Aſſuerus *tertio Anno imperii ſui fecit grande convivium*. Rex iſte ſignificat Chriſtum; qui non primo, vel ſecundo anno, id eſt, ante Legem, vel ſub Lege, ſed tertiò, id eſt, tempore Gratiæ, fecit convivium. S. Thom. Opuſc. de Sacr. Alt. c. 29.

Dies quintus. Judith 6. Quinque dies ſpirituales venerunt ante adventum Chriſti. Primus dies fuit æterna Patris præordinatio. Secundus Patris facta promiſſio. Tertius in Lege ipſius præfiguratio. Quartus ipſius à Prophetis prædicatio. Quintus ipſa Chriſti Incarnatio. De iſtis quinque poteſt intelligi illud Judith : *In diebus quinque reſpiciat Dominus populum ſuum Iſrael*. S. Thom. l. 1. D. 25. Pent.

Iter primum in Galilæam. Myſticè per hoc, quòd Jeſus bis in Galilæam accedit, binus Salvatoris adventus in Mundum oſtenditur : primus quidem miſericordiæ, ut vino facto convivas exhilaret : ſecundus verò, ut filium reguli ad mortem penè deductum ſuſcitet, ideſt, populum Judæorum. Origen. tr. 18. in Joan.

Miſſio Jacob pro hædis. Gen. 27. Rebecca loquitur ad filium juniorem : *vade ad gregem, & accipe mihi inde duos hædos* ; præfigurans carneum Salvatoris adventum - quòd autem duos jubetur adferre, duorum populorum ſignificatur aſſumptio. S. Iſidor. c. 23. in Gen.

Pes. Per pedes, & inceſſionem, adventum ipſius, & præſentiam accipimus. S. Joan. Damaſc. Orthod. fid. l. 1. c. 14. Pedes filii Dei Incarnatio ejus intelligitur, quæ divinitati ſubjecta eſt, ſicut capiti pedes. Calceamenta Domini noſtri Chriſti myſticè ſignificant Incarnationem ejus - de qua dicit Pſ. 107. *in Idumæam extendam calceamentum meum* - greſſus filii Dei, adventus in Mundum, & regreſſus ejus ad Patrem. S. Hier. Summa de eſſentia Dei. Hæc Summa invenitur in operib. S. Bonav. in fine Tomi ſecundi, eique adſcripta eſt, prout ibi probatur.

Pluvia. Chriſtus Dominus in primo adventu ſicut pluvia in vellus Gedeon deſcendit cum humilitate : in ſecundo adventu autem *videbunt Filium hominem venientem in nubibus cum virtute magna, & gloria*. S. Hier. apud S. Thom. in Cat. ſup. 13. Marci.

Proceſſio Gedeonis ad Bellum. Gedeon itaque ad prælium veniens Redemptoris noſtri ſignificat adventum ; de quo ſcriptum eſt : *tollite portas Principes veſtras*, pſ. 23. Gedeon namque interpretabatur circuiens in utero. S. Iſid. c. 5. in Judices.

TITULUS III.

ÆTERNITAS.

ÆS. Aptè æneus Serpens ligno ſuſpenſus eſt ; ut Dominus & in ſerpente mortuus, & in ære ſignificaretur æternus. S. Iſid. c. 20. in Num.

Gemmea corona eſt æternitas. S. Thom. l. 1. in feſto S. Stephani. Quadruplex corona dabitur Sanctis. Argentea : quia clarum eſt argentum ; erit corporis claritas. Stellea : erit perfecta omnium Scientia. Gemmea erit in omnibus iſtis æternitas. S. Thom. l. 6. de mortuis.

Manè. Dicitur æternitas. Id. in pſ. 5.

Murus Jeruſalem. Muri cœleſtis Jeruſalem ſunt munimenta æternitatis, & immortalitatis; quam conſecuti ſunt Sancti per Chriſtum. Id. in pſ. 50.

Octa-